BUSINESS FINLAND

Finland Promotion Services

3.3.2021

Case number
BFRK/3/060/2021

Eduskunta
Puolustusvaliokunta

00102 EDUSKUNTA

Eduskunnan puolustusvaliokunta pyytää asiantuntijaanne kuultavaksi ja kirjallista asiantuntijalausuntoanne,
Asia: O 22/2019 vp Strategiset suorituskykyhankkeet, teema: puolustusteollisuus HX-hankinnasta

LAUSUNTO TEOLLISUUDEN ROOLISTA HX-HANKKEEN EPÄSUORASSA TEOLLISESSA YHTEISTYÖSSÄ

Tiivistelmä

Epäsuorassa teollisessa yhteistyössä rakennetaan kansallisen turvallisuuden kannalta kriittisiä kyvykkyyksiä suomalaiseen teollisuuteen ja tutkimuslaitoksiin.

Teollinen yhteistyö turvaa strategista sotilaallista huoltovarmuutta.

Epäsuoraa teollista yhteistyötä edistetään laajassa yhteistyöverkostossa, jossa aktiivisimpina osapuolina ovat TEM, PLM, puolustusvoimat, kotimainen teollisuus ja tutkimusyhteisöt, Puolustus- ja Ilmailuteollisuusyhdistys PIA ry sekä BF:n HXIP-projekti.

HX-hankkeen epäsuorassa teollisessa yhteistyössä ekosysteemien koordinaattoriyrityksillä on olennainen rooli kriittisten teknologioiden osaajina ja laajemman yritysjoukon saamisessa teollisen yhteistyön piiriin.

Business Finlandin HXIP-projekti tukee tätä työtä ja varmistaa laajan kontaktipinnan erityisesti perinteisen puolustusteollisuuden ulkopuolella. Toiminnan aikana on tavoitettu yli 500 yritystä ja muuta relevanttia osapuolta.

HX-hankkeen epäsuorassa teollisessa yhteistyössä on suoraan mukana yli sata yritystä ja tutkimusyhteisöä.

Epäsuoran teollisen yhteistyön hyötyihin voidaan merkittävästi vaikuttaa vielä hankintapäätöksen ja -sopimuksen teon jälkeen. Hyötyjen maksimoimiseksi hallinnolla on oltava riittävä kyky ohjata epäsuoraa teollista yhteistyötä vielä teollisen yhteistyön projektien suorittamisvaiheessa.

Yleistä teollisesta yhteistyöstä

Teollinen yhteistyö edistää suomalaista kehitystyötä ja huoltovarmuutta. Teollisen yhteistyön tavoitteena on sotilaallisen maanpuolustuksen, valtion turvallisuuden ja yhteiskunnan elintärkeiden toimintojen kannalta kriittisen puolustus- ja turvallisuusteollisen tuotannon, teknologian ja osaamisen kehittäminen ja ylläpito sekä kansallisen huoltovarmuuden parantaminen ja turvaaminen.

Teollisella yhteistyöllä voidaan varmistaa, että hankinnan kohteena olevaan puolustustarvikkeeseen liittyvä huoltovarmuuskriittinen teknologia ja osaaminen ovat puolustusvoimien käytössä myös kriisin aikana ja siihen verrattavissa poikkeusoloissa.

Aikaisemmin yleisesti käytössä ollut termi ”vastakaupat” (engl. offset) ei ole siten enää Suomessa käytössä ja sillä tarkoitetaan nykyisin myös eri asiaa, koska puolustushankintoihin mahdollisesti poikkeuksellisesti liitettävän teollisen yhteistyön tulee olla perusteltua SEUT 346 artiklan nojalla (valtion olennaiset turvallisuusedut). Teollinen yhteistyö turvaa sotilaallista huoltovarmuutta eikä ole siten vastakauppaa, jossa hyväksyttiin myös puhtaasti kaupallinen yhteistyö ilman kytkentää valtion olennaisiin turvallisuusetuihin.

Epäsuora teollinen yhteistyö tarkoittaa yhteistyötä, joka ei suoraan liity puolustusmateriaalin hankinnan kohteeseen. Epäsuora teollinen yhteistyö on kyseessä silloin, kun yhteistyön kohteena on valtion keskeisten turvallisuusetujen kannalta tärkeän teknologian ja osaamisen siirto Suomeen. Epäsuoran teollisen yhteistyön tulee siten kohdistua maanpuolustuksen kannalta kriittisiin teknologioihin. Teollisella yhteistyöllä haetaan ennen kaikkea pitkäaikaisia kumppanuuksia suomalaisen teollisuuden ja ulkomaisen tarjoajaehdokkaan sekä sen alihankintaketjujen kanssa.

HX-hankkeen epäsuorassa teollisessa yhteistyössä erityisiä avainteknologioita ovat:

- Tiedustelu-, valvonta- ja johtamisjärjestelmät, ml. avaruus ja kyberturvallisuus
- Autonomiset järjestelmät ja tekoäly
- Kehittyneet materiaalit, valmistus ja ylläpito

Teollisen yhteistyön vaatimus on 30% kauppahinnasta. Erikseen on asetettu 500M€ vaatimus epäsuoran teollisen yhteistyön minimiarvoksi suomalaisille edunsaajille. Valitulla hävittäjävalmistajalla on 10 vuotta aikaa täyttää teollisen yhteistyön velvoite.

Teollisen yhteistyön kokonaisuudesta sopimus tehdään PLM:n kanssa osana hankintasopimusta. Yksittäisistä teollisen yhteistyön projekteista sopimukset tehdään valitun hävittäjävalmistajan ja suomalaisten yritysten ja tutkimuslaitosten välillä.

Hankintasopimuksen allekirjoituksen jälkeen TEM hallinnoi teollisen yhteistyön suorittamista ja esimerkiksi hyväksyy teollisen yhteistyön projektien suorittamisen jälkeen esitettävät vaateet lopullisesta hyvitysarvosta.

Ekosysteemien rooli epäsuorassa teollisessa yhteistyössä

Epäsuoraa teollista yhteistyötä edistetään laajassa yhteistyöverkostossa, jossa aktiivisimpina osapuolina ovat TEM, PLM, puolustusvoimat, kotimainen teollisuus ja tutkimusyhteisöt, Puolustus- ja Ilmailuteollisuusyhdistys PIA ry sekä BF:n HXIP-projekti.

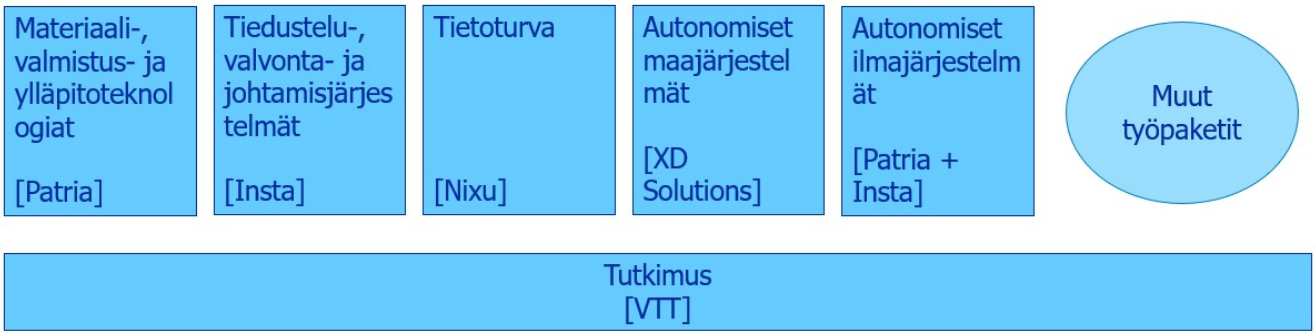
BF:n HXIP-projekti aloitettiin hieman yli 2 vuotta sitten joulukuussa 2019. Sitä ennen PIA ry toteutti vastaavan kaltaisia tehtäviä omalla rahoituksellaan ja osaksi Tekesin tuella.

HXIP-projektin tehtäviä ovat mm:

- Laajan suomalaisten yritysten ja tutkimuslaitosten joukon saaminen mukaan hävittäjätarjouksiin

- Kokonaisuuden kannalta tärkeiden teknologioiden varmistaminen mukaan epäsuoraan teolliseen yhteistyöhön sekä siirrettyjen teknologioiden laajemman hyödyntäminen mahdollistaminen
- Perinteisen puolustusteollisuuden ulkopuolisten yritysten tuominen mukaan epäsuoraan teolliseen yhteistyöhön
- Yritysten kouluttaminen ja sparraaminen epäsuoraan teolliseen yhteistyöhön ja muu aktivoiminen esimerkiksi BF:n ohjelmiin ja rahoituspalveluihin

Vuoden 2020 alkupuolella PLM nimitti kuudelle ekosysteemille koordinaattorit. Näissä ekosysteemeissä on muodostettu laajempia konsortioita ja edistetty teollisen yhteistyön toteuttamisen kannalta tarpeellista yhteistyötä. Varsinaisten teollisten ekosysteemien lisäksi on VTT:n johtama tutkimuskonsortio. Hävittäjävalmistajilla on tarjoussuunnitelmissaan mukana myös paketteja konsortioiden ulkopuolelta. Koordinaattoreilla on keskeinen rooli mahdollistaa teolliseen yhteistyöhön osallistuminen myös pienemmille yrityksille sekä yrityksille, joilla on vähemmän kokemusta puolustusteollisuudesta.

Ekosysteemimäinen toimintatapa myös mahdollistaa epäsuoran teollisen yhteistyön kautta siirtyneiden teknologioiden laajemman hyödyntämisen suomalaisessa teollisuudessa ja tutkimuslaitoksissa.

Teollisen yhteistyön ekosysteemissä voidaan esimerkiksi kehittää suomalaisille yrityksille kyvykkyys suunnitella ja valmistaa kappaleita käyttäen metallien ainetta lisäävää valmistusta (metallien ”3D-tulostus”). Tällaisessa projektissa syntyvä suunnittelu- ja valmistuskyky hyödyttää laajemmin teollisuutta, ei pelkästään epäsuoraan teolliseen yhteistyöhön osallistuvia yrityksiä ja tutkimuslaitoksia. Nämä kyvykkyydet ovat tarvittaessa maanpuolustuksen käytössä, esimerkiksi tuottamaan hajautetusti puolustusvoimien tarvitsemia laitteita tai niiden varaosia.

Puolustusteollisuuteen tulee uusia teknologioita, joissa osaamisen kärki on enemmän siviilimarkkinalla toimivissa yrityksissä. Osana epäsuoraa teollista yhteistyötä voidaan esimerkiksi jatkokehittää tekoäly- tai kyberturvallisuusosaamista suomalaisissa yrityksissä, jotka eivät ole aikaisemmin toimineet puolustusteollisuuden kanssa. Näihin yrityksiin kehittyy osaamista, jota perinteiset puolustusteollisuusyritykset voivat hyödyntää kehittäessään tuotteita kansallisen turvallisuuden käyttöön.

BF:n HXIP-projekti on toimintansa aikana tavoittanut lähes 500 yritystä ja yli 50 tutkimusyhteisöä tai muuta relevanttia osapuolta.

HX-hankkeen epäsuorassa teollisessa yhteistyössä on mukana yli sata yritystä ja tutkimusyhteisöä laajalta maantieteelliseltä alueelta. BF ja koordinaattorit ovat toimittaneet hävittäjiä tarjoaville yrityksille yhteensä yli 300 projektiehdotusta.

Hävittäjävalmistajien edellisissä tarjouksissa on yli 180 työpakettia. Tässä vaiheessa yrityksiä on suoraan mukana yli 70. Nämä luvut vielä tarkentuvat ja kasvavat lopullisissa tarjouksissa ja hankintapäätöksen jälkeen voittajan kanssa käytävissä neuvotteluissa. Koko hyötyketju, esimerkiksi alihankkijoiden osallistuminen, alkaa muotoutua vasta yritysten välisissä projektineuvotteluissa.

Epäsuorassa teollisessa yhteistyössä mukana olevien yritysten ja tutkimusyhteisöjen määrään ja epäsuoran teollisen yhteistyön hyötyihin voidaan vielä merkittävästi vaikuttaa sopimusneuvotteluissa. Samoin merkittäviä vaikutusmahdollisuuksia on vielä neuvotteluissa, joissa suomalaiset edunsaajat ja hävittäjätoimittaja solmivat varsinaiset projektisopimukset. Myös tässä vaiheessa on varmistettava riittävä resurssointi Suomessa, jotta epäsuoran teollisen yhteistyön hyödyt Suomelle saadaan maksimoitua.

Lisätietoja

Valtioneuvoston päätös Suomen puolustuksen teknologisen ja teollisen perustan turvaaminen (2016)

https://www.defmin.fi/files/3787/Suomen_puolustuksen_teknologisen_ja_teollisen_perustan_turvaaminen.pdf

Teollinen yhteistyö puolustushankinnoissa (2017)

https://www.defmin.fi/files/3737/Teollinen_yhteistyo_puolustushankinnoissa_PLM_2017_verkkojulkaisu.pdf

TEM / Teollinen yhteistyö

https://tem.fi/teollinenyhteistyo

PLM / HX-hanke

https://www.defmin.fi/etusivu/puolustushallinto/strategiset_suorituskykyhankkeet/havittajahanke_hx

Business Finland / HXIP

https://www.businessfinland.fi/hxip

Business Finland Oy

Markku Lehikoinen
Head of HXIP Project, Invest in Finland

Attachments

CC

BUSINESS FINLAND

Tämä asiakirja on sähköisesti allekirjoitettu.
This document is digitally signed.

Dokumentin otsikko / Document title: Puolustusvaliokunta torstai 04.03.2021 klo 10.00 / O 22/2019 vp / Asiantuntijapyyntö

Asian tunnus / Case number: BFRK/3/060/2021
Dokumentin tunnus / Document number: 30013591

ALLEKIRJOITUKSET / SIGNATURES

Allekirjoittaja / Signatory: Lehikoinen Markku (markku.lehikoinen@businessfinland.fi)
Allekirjoitusajankohta / Signature time: 03.03.2021 09:07 UTC